

Yeşil Taksonomi ve Sürdürülebilirlik Raporlamasına Etkileri¹

Derya Yücel²

Rahmi Yücel³

Özet

Bu çalışma, sürdürülebilirlik ekosisteminin yasal çerçevesinin temel yapı taşı haline gelen “Yeşil Taksonomi” kavramını, Avrupa Birliği (AB) Taksonomi Tüzüğü ve Türkiye Yeşil Taksonomi Yönetmeliği Taslağı ekseninde kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Çalışmada, ekonomik faaliyetlerin çevresel sürdürülebilirlik kriterlerine göre sınıflandırılmasının, işletmelerin finansal raporlama ve yeşil yönetim süreçleri üzerindeki dönüştürücü etkileri analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, Türkiye’nin ulusal taksonomi stratejisinin “ticari entegrasyon” ve “ulusal dirençlilik” dengesi üzerinde kurguladığını ortaya koymaktadır. Buna göre Türkiye, AB ile rekabetçiliği korumak adına “iklim değişikliği azaltımı” ve “döngüsel ekonomi” alanlarında tam uyum sağlarken; ülkenin jeopolitik ve iklimsel riskleri doğrultusunda “sürdürülebilir şehirler” ve “yeşil altyapı” başlıklarında özgün bir yaklaşım benimsemiştir. Çalışma ayrıca, Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları ve GDS 3000 Güvence Denetimi Standardı ile entegre çalışan taksonomi mekanizmasının, “yeşile boyama” riskini teknik, hukuki ve denetim bariyerleriyle nasıl minimize ettiğini ele almaktadır. Çalışmada ayrıca 2027 yılı itibarıyla başlayacak zorunlu raporlama sürecinin işletmeler için teknik bir uyumdan öte, finansmana erişim ve kurumsal itibar açısından hayati bir “stratejik dönüşüm” olduğu sonucuna vurgu yapılmaktadır.

- 1 Bu çalışma yazarların International Asian Congress On Contemporary Sciences – X Dubai, Uae, Dubai. 14/12/2024’de sunmuş oldukları “Green Taxonomy And Its Impact On Sustainability Reporting” başlıklı bildiriden genişletilerek üretilmiştir.
- 2 Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İİBE, İşletme Bölümü, deryayucel@ibu.edu.tr; <https://orcid.org/0000-0003-1853-2673>
- 3 Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İİBE, İşletme Bölümü, yucel_r@ibu.edu.tr; <https://orcid.org/0000-0001-8601-921X>

1. GİRİŞ

Günümüzde iklim değişikliği; küresel sıcaklık artışları, eriyen buzullar ve sık sık yaşanan aşırı hava olayları ile kendini gösteren, ekosistemler ve insan refahı üzerinde ciddi tehdit ve tehlikeler oluşturan acil bir küresel sorundur. Bu krizle mücadele kapsamında, sera gazı emisyonlarını düşürmeyi hedefleyen “azaltma” ve iklim değişikliğinin etkileriyle başa çıkmayı hedefleyen “uyum” olmak üzere iki temel strateji benimsenmiştir. Paris Anlaşması gibi uluslararası çerçeveler bu stratejilerin temelini oluştururken, aynı zamanda yeşil taksonomilerin geliştirilmesi için de yol gösterici bir rol üstlenmiştir (Pavani ve Fernandes, 2025).

Son yıllarda finansal raporlama ve sürdürülebilirlik alanlarında büyük ilgi gören “Yeşil Taksonomi”, çevresel açıdan sürdürülebilir ekonomik faaliyetlerin tanımlanması için ortak bir dil ve net kriterler sunan bir sınıflandırma sistemi olarak ortaya çıkmıştır (Ecim ve Maroun, 2023). Bu sistemin temel amacı; piyasalardaki belirsizliği gidererek şeffaflığı artırmak, çevresel risklerin değerlendirilmesini kolaylaştırmak ve yatırımları sürdürülebilir projelere yönlendirmektir. Taksonomi uygulamaları, işletmelerin finansal raporlamalarında sürdürülebilirlik kriterlerine uyum derecelerini göstermelerine olanak tanıyarak, yatırımcılar ve paydaşlar için daha güvenilir bilgi sunulmasını sağlamaktadır (Tettamanzi vd., 2024).

Bu bağlamda 1970’li yıllarda “Kurumsal Sosyal Sorumluluk” anlayışı ile başlayan işletme-çevre-raporlama etkileşimi çevre muhasebesi/yeşil muhasebe alanının gelişmesine neden olmuştur ve ekonomik büyümenin çevre üzerindeki olumsuz etkilerine duyulan toplumsal endişeden doğmuştur. Erken dönem çalışmalar, teorik modellerden ziyade “ampirik gözlem ve betimlemeye” odaklanmıştır. Bu dönemde araştırmacılar genellikle yıllık raporlardaki çevresel açıklamaları, yöneticilerin bu konudaki algılarını ve konu ile ilgili muhasebenin genel durumunu incelemişlerdir. Zaman içerisinde işletmelerin sürdürülebilirlik görevlerini yerine getirebilmeleri için ihtiyaç duydukları bilgi ve paydaşlar için raporlama ihtiyacı artmış, bunun doğal bir sonucu olarak konu ile ilgili bir takım standartlara ve kodlara ihtiyaç duyulmuştur (Yücel ve Eroğlu, 2022).

Geleceğin finansal raporlama dünyasında şirketlerden yalnızca mali performanslarını değil, aynı zamanda çevresel katkılarını ve sürdürülebilirlik hedeflerine uyumlarını da raporlamaları beklenmektedir. Bu değişim hem raporlama süreçlerini karmaşıklatacak hem de şirketlere uzun vadeli stratejik faydalar sağlayarak yeşil finansman çevresini daha da güçlendirecektir. Artık finansal raporlama paradigması, finansal tabloların sınırlarını aşarak çevresel etki ve sürdürülebilirlik uyumunu da kapsayan bütüncül bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Bu bağlamda hazırlanan çalışma, Avrupa Birliği (AB) Taksonomi Tüzüğü kapsamında belirlenen kriterleri ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yürütülen Türkiye Yeşil Taksonomi Yönetmeliği Taslağının işletme faaliyetleri üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, söz konusu düzenlemelerin yeşil yönetim ve finansman, kurumsal yönetim ve finansal raporlama uygulamaları açısından doğuracağı olası sonuçları AB Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi ve Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları çerçevesinde bütüncül bir yaklaşımla ele almaktadır.

2. LİTERATÜR

Yeşil taksonomi, faaliyetleri sürdürülebilir kalkınmaya katkıları açısından tanımlamaya ve değerlendirmeye olanak tanıyan bir sınıflandırma sistemidir. Böyle bir sistemin yatırımları çevresel sürdürülebilirlik ilkelerini izleyen projelere ve işletmelere yönlendiren şeffaf kriterler oluşturması gerekmektedir. Çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) faktörlerinin artan önemiyle birlikte, yeşil taksonomi sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlayan önemli bir araç haline gelmektedir (Kuzmin vd., 2024).

Sürdürülebilir kalkınma, yoksulluk, sağlıklı yaşam, eğitim, cinsiyet eşitliği, temiz enerji ve sürdürülebilir şehirler ve iklim eylemi gibi birçok önemli konuya vurgu yapan, çözüm arayan ve dolayısıyla ekonomik yöndeki gelişmeyi sosyal ve çevresel unsurlar ile bütünleşik bir şekilde ele alan bir kavramdır. Yeşil taksonomi de bu kapsamda sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için ekonomik faaliyetlerin çevresel olarak sürdürülebilir olup olmadığı noktasında kullanıcılara bilgi veren ve yol gösteren bir rehberdir. Tablo 1, Dünya Bankası Raporunda yer alan yeşil taksonominin genel sınıflandırmasını göstermektedir.

Tablo 1: Yeşil taksonominin genel sınıflandırması

AKTİVİTE TÜRÜ	SÜRDÜRÜLEBİLİR HEDEF	BÖLGE/ ÇERÇEVE	ÖRNEKLER
Yenilenebilir enerji	G-7'nin amacı uygun fiyatlı ve temiz enerji, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme ile inovasyon ve altyapıyı geliştirmektir.	Avrupa Birliği'nin taksonomi düzenlemesi	Karbon emisyonlarının azaltımı, Enerji depolama
Yeşil Ulaşım	Kentsel erişim, halk sağlığı ve iklim değişikliği için G-3,11,13.	Avrupa Birliği Taksonomisi. ASEAN Taksonomisi.	Elektrikli araçlar Şarj altyapısı

Döngüsel ekonomi	G-8, 12, 15 döngüsel ekonomi ve sürdürülebilir üretim ve tüketim için	Çin'in Döngüsel Ekonomi Teşviki, AB Taksonomisi	Tüketim, yeniden kullanım, Geri dönüşüm sektörü üretimi.
Biyçeşitlilik	G-15, biyolojik çeşitlilik de dahil olmak üzere yaşamı ve toprağı korumaya odaklanmaktadır.	Yeşil tahvil girişimleri	2050 yılına kadar net sıfır emisyon hedefi, yatırımcılar için belirsizlikleri azaltmaya yardımcı olmak.
Tarım ve su yönetimi	G-2.6,16,1 Gıda güvenliğinin sağlanması ve kaynakların kullanılabilirliğinin ve rasyonel kullanımının güvence altına alınması.	AB taksonomisi. Çin taksonomisi. ASEAN yeşil tahvil standartları. Güney Afrika yeşil finans taksonomisi.	Organik tarım, tarımsal ormancılık.
Güç	G-7, 2030 yılına kadar uygun fiyatlı, güvenilir ve modern enerji hizmetlerine herkesin erişimini sağlamayı hedefliyor.	AB taksonomisi, Çin ve ABD taksonomisi	Sera gazı emisyonlarını azaltmak ve temiz enerji kaynaklarını teşvik etmek.
Kirlilik	G-3,14,6 iyi sağlık, esenlik ve temiz kaynaklar için.	AB taksonomisi, ASEAN taksonomisi ve Asya.	Temiz okyanuslar ve çevresel kirliliği en aza indirmek.

Kaynak: (World Bank, 2020).

Bu taksonominin temel amacı, piyasalarda belirsizliği ortadan kaldırmak ve şeffaflık sağlayarak sürdürülebilir projelere yatırım yapılmasını teşvik etmektir. Bunu yatırımcılara hangi faaliyetlerin çevresel hedeflere katkıda bulunduğunu kodlama yoluyla belirleme imkânı sunarak gerçekleştirir. Böylece, çevre dostu uygulamaları destekleyerek işletmeler arasında ortak bir dilin oluşmasını sağlar. Yeşil taksonomi, sürdürülebilirliği tanımlamak ve piyasa belirsizliğini azaltmak için sunduğu yapılandırılmış yaklaşım sayesinde, yeşil iddiaların güvenilir ve ölçülebilir kriterlere göre ölçülmesini ve raporlanmasını sağlayarak çevresel hedeflerle uyumlu girişimlere yatırım yapmayı teşvik eder (Tettamanzi vd., 2024).

Avrupa Birliği Taksonomisi ile uyumlu olarak hazırlanan Türkiye Yeşil Taksonomisi'nin (taslağının) temel amacı; Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasını sağlamak için yeşil yatırımları teşvik etmek ve finansal akışları çevre dostu projelere yönlendirmektir. 1 Ocak 2027 tarihinden itibaren raporlama zorunluluğu getiren taslak o tarihe kadar ihtiyari uygulamayı esas almaktadır. Taksonominin amaçları Stratejik/Finansal Amaçlar ve Çevresel

Hedefler olmak üzere iki ana başlıkta özetlenebilir (İklim Değişikliği Başkanlığı, 2024):

Yönetmelikte geçen stratejik ve finansal amaçlar, ekonomik sistemin işleyişi ve uluslararası uyumla ilgilidir:

1. Yeşile Boyamayı Önlemek: “Yeşil” veya “çevre dostu” olarak pazarlanan ancak gerçekte öyle olmayan projelerin önüne geçmek için şeffaf, bilimsel ve ortak bir sınıflandırma dili oluşturmak.
2. Sürdürülebilir Finansmanı Artırmak: Yatırımcıların ve finans kuruluşlarının, hangi yatırımların gerçekten sürdürülebilir olduğunu kolayca anlamasını sağlayarak sermayeyi bu alanlara kanalize etmek.
3. Uluslararası Ticarete Rekabetçilik (AB Uyum): Türkiye’nin en büyük ticaret ortağı olan Avrupa Birliği’nin “Yeşil Mutabakat” standartlarına ve Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması’na (SKDM) uyum sağlayarak ihracatçı firmaların rekabet gücünü korumak.
4. Net Sıfır Hedefine Katkı: Türkiye’nin 2053 Net Sıfır Emisyon hedefine ulaşması için gerekli olan ekonomik dönüşümü hızlandırmak.

Türkiye Yeşil Taksonomisi Yönetmeliği taslağına göre, bir ekonomik faaliyetin “yeşil” (taksonomi ile uyumlu) sayılabilmesi için aşağıdaki 6 çevresel hedeften en az birine önemli ölçüde katkı sağlaması ve diğerlerine önemli ölçüde zarar vermemesi gerekir. Bu hedefler şunlardır:

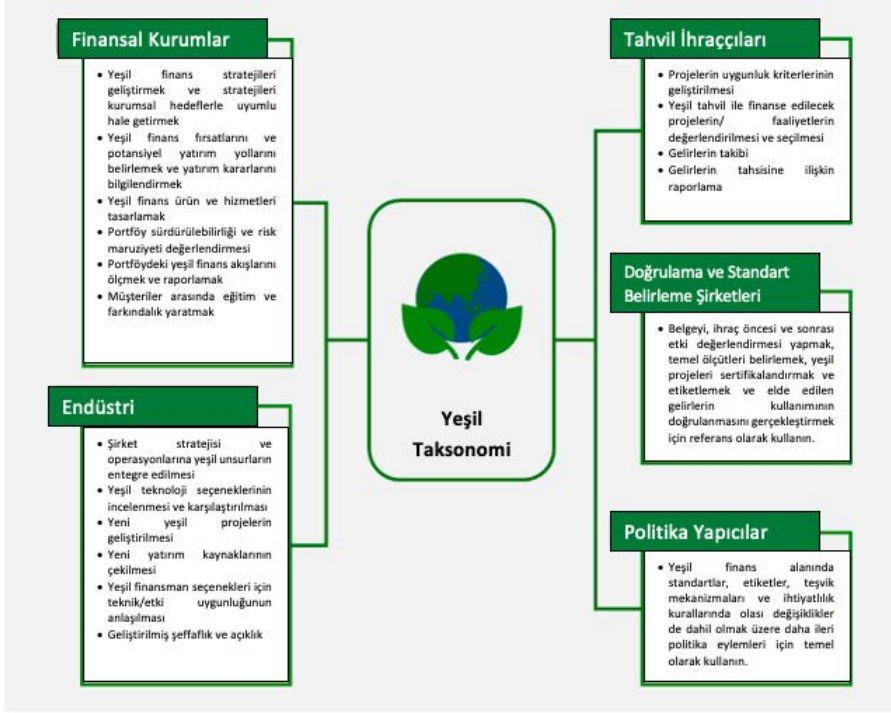
1. **Sera Gazı Emisyonlarının Azaltılması:** Yenilenebilir enerji, enerji verimliliği gibi karbon salınımını düşüren faaliyetler.
2. **İklim Değişikliğine Uyum:** Mevcut ve beklenen iklim değişikliği etkilerine karşı dirençliliği artıran önlemler.
3. **Su ve Deniz Kaynaklarının Sürdürülebilir Kullanımı:** Su tasarrufu, atık su yönetimi ve deniz ekosistemlerinin korunması.
4. **Döngüsel Ekonomiye Geçiş:** Atık oluşumunun önlenmesi, geri dönüşüm ve kaynak verimliliğinin artırılması.
5. **Kirliliğin Önlenmesi ve Kontrolü:** Hava, su ve toprak kirliliğini azaltmaya yönelik teknolojiler ve süreçler.
6. **Biyoçeşitliliğin ve Ekosistemlerin Korunması:** Doğal yaşam alanlarının korunması ve restore edilmesi.

Martin ve Jha (2023)’e göre yeşil taksonomiler, yeşil ve sürdürülebilir finansın daha geniş yasal, düzenleyici ve politika çerçevesine yerleştirilerek kullanıcılarına karşı birden fazla rol üstlenir ve çeşitli faydalar sağlarlar.

- **Netliği artırır ve bütünlüğü destekler:** Yeşil taksonomiler kesin bir şekilde tanımlandıklarında, taraflar için bilgi asimetrisini azaltır ve paydaşlara hangi projelerin veya faaliyetlerin yeşil olup olmadığı noktasında net ve ortak bir anlayış oluşturarak, finans piyasasının bütünlüğünü destekler.
- **Finansal ürün oluşturmayı kolaylaştırır:** Şirketler ve finans kurumları için ihraççıların, tanımlanmış yeşil veya sürdürülebilir finansal ürünler oluşturmalarına yardımcı olur.
- **Yeşile boyama risklerini azaltır:** Yeşil taksonomiler uyumluluk, izleme ve raporlama sürecinde net yönergeler sunması nedeniyle, yeşile boyama riskini azaltır, özgünlüğü sağlar ve yeşil finansın büyümesine katkıda bulunur.
- **Yatırımcı güvenini artırır:** Yeşil taksonomiler şeffaf bilgiler sunmayı ve bu bilgilere ulaşmayı kolaylaştırdığı için yatırımcılarda güven oluşturur ve onları yeşil veya sürdürülebilir faaliyetlere yatırım konusunda teşvik eder.
- **Finans akışı takibini sağlar:** Yeşil taksonomiler, yeşil ve sürdürülebilir finans akışlarının takibini kolaylaştırarak kullanıcılar için ölçüm ve bilinçli politikalar oluşturma noktasında rehberlik yapar.
- **Piyasa verimliliğini artırır:** Yeşil taksonomiler tarafından kolaylaştırılan yapılandırılmış bir yaklaşım, işlem maliyetlerini düşürür ve piyasa bütünlüğünü ve şeffaflığını artırır.
- **Piyasaya sinyal ve yön verir:** Yeşil taksonomilerin, düzenleyicinin piyasaya niyetini iletme ve yönlendirme gibi önemli bir görevi vardır. Birçok taksonomi şu anda gönüllü olsa da, piyasanın büyüme yönüyle ilgili olarak düzenleyicinin piyasaya niyetini iletebilir. Bu konuda bazı ülkeler de gelecekte zorunlu hale gelecek yeşil taksonomileri duyurmuştur.

Byrne (2024)'e göre yeşil taksonomiye şirket ortakları ve yöneticilerinin önem vermesinin nedenlerinin başında yatırımcıların ESG değerlerine (özellikle de “çevresel” bileşene) olan ilgisi gelmektedir. Çünkü ESG'ye şimdi yatırım yapmanın uzun vadede daha fazla getiri sağlayacağı bilinmektedir. Çevresel risklerin gelecekte oluşturacakları tazminat ve olası pazar payı kaybı nedeniyle doğuracağı risklerin büyüklüğü yatırımcıları şimdiden bu konuda hassas davranmaya itmektedir. Bu nedenle uzun vadede ESG değerlerine önem gösteren şirketleri piyasalar ödüllendirecek, hükümetler ayrıcalıklı davranacak ve çalışanlar onlar için daha üretken olacaktır. ESG konusunda bilinçli yatırımcılar, doğru iş kararlarını aldıklarından emin olmak için yeşil taksonomiye önem

vermektedir. Bu nedenle, her kademede yöneticilerin yeşil taksonomilerin inceliklerini bilmeleri gerekmektedir.

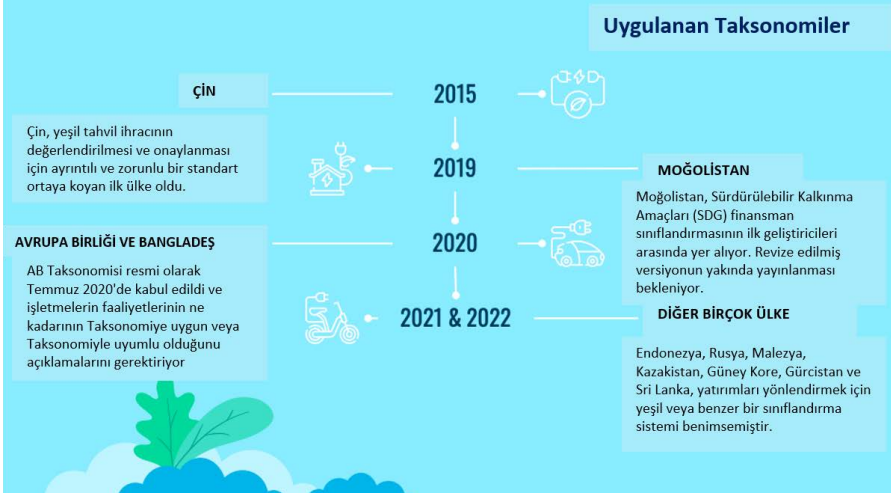

Şekil 1: Yeşil Taksonomi Kullanıcıları (Martin ve Jha, 2023:11)

3. BÖLGELERİN KARŞILAŞTIRMALI YEŞİL TAKSONOMİ UYGULAMALARI VE ÖZELLİKLERİ

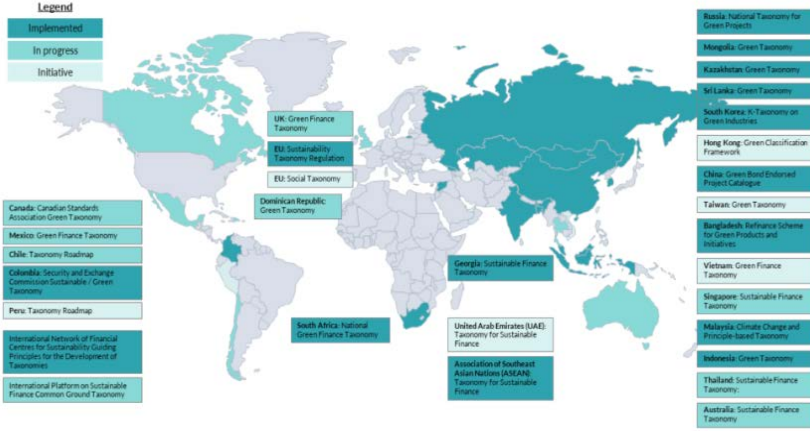
Yeşil taksonomi, sürdürülebilir finans alanındaki gelişmeleri yönlendirmede ve çeşitli ülkelerde sürdürülebilir üretim hedeflerine ulaşılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Dünya genelinde taksonomi ile ilgili durum incelendiğinde bazı ülkelerin yeşil taksonomiye benimsemesine karşı, diğerlerinin de geliştirme sürecinde oldukları görülmektedir. Genel olarak, yeşil taksonomi tarım, enerji, üretim ve işleme sanayi ve ulaştırma sektörlerini kapsamaktadır, ancak her ülkenin ekonomik faaliyetlerini çevresel sürdürülebilirlikle destekleme yolunda kullandığı yeşil taksonomi araçları bir takım kendine özgü özellikler içermektedir. Her ülkedeki yeşil taksonomi, hem sınıflandırmaların geliştirilmesi hem de yeni iş faaliyetlerinin girişiyle sürekli değişim gösteren yaşayan bir düzenlemedir (Dariah vd., 2023). Ancak uzun yıllar boyunca özel sektör tarafından yürütülen sürdürülebilir varlıkların tanımlanması ve sınıflandırılmasında bazı piyasalarda

şeffaflık eksikliği ve yeşile boyama endişeleri ortaya çıktığından, politika yapıcılar ve finansal düzenleyiciler, yeşil ve sürdürülebilir varlıkların tanımlanması ve sınıflandırılmasında ulusal taksonomiler şeklinde daha standartlaştırılmış yaklaşımlara yönelmiştir (Martin ve Jha, 2023).

Şekil 2: Uygulanan taksonomiler (Martin ve Jha, 2023).

Ülkenin en acil çevresel sorunlarıyla başa çıkmasına yardımcı olan ulusal taksonomiler, yatırımcılar için finansmanın, iklimi, çevreyi ve sosyal sorunları olumlu yönde etkileyecek şekilde nereye yönlendirilebileceğini gösterir (Bayat-Renoux ve Glemarec, 2014). Dolayısıyla ülkeler, yeşil taksonomilerini, ülkelerinin genel ve öncelikli sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu hale getirmekte ve taksonomilerini mevcut yasa ve standartlara entegre etmektedirler. Bu nedenle birçok yeşil taksonomi, AB taksonomisine dayanmakla birlikte daha sonra yerel bağlama uyarlanır. Örneğin, Kolombiya'nın taksonomisi, arazi kullanımıyla ilgili sektörler (yani tarım, ormancılık, hayvancılık) öncelik verir, çünkü bu sektörler ülkenin sera gazı emisyonlarının %59'undan sorumludur (Thür, 2022).

Şekil 3. Yeşil taksonomilerin genel görünümünü ve çeşitli gelişim aşamaları (Thür, 2022).

Mjadu (2025)'e göre yeşil taksonomiler, kesin tanımlar ve operasyonel yönergeler sunarak, genel sürdürülebilirlik hedeflerine karşılık gelen programlara fon tahsisini mümkün kılar. Bu nedenle taksonomilerin birincil amacı, sürdürülebilir projelerin ve yatırımların tanımlanmasını ve sınıflandırılmasını kolaylaştıran, dolayısıyla yatırımcılar ve paydaşlar için karar alma süreçlerini geliştiren standartlaştırılmış bir terminoloji oluşturmaktır. Bu çerçeveler, amaçları ve kapsamı bakımından farklılık gösterebilir; bazıları yeşil tahviller ve krediler gibi belirli finansal ürünlere odaklanırken, diğerleri daha geniş bir ekonomik faaliyet yelpazesini içerebilir.

3.1. AB Taksonomisi

Avrupa Konseyinin Haziran 2020'de kabul ettiği AB Taksonomisinin ana hedefi, sürdürülebilir finansman faaliyetleri, finansal piyasa katılımcıları ve şirketlere ilişkin politika önlemleridir ve aşağıdaki altı çevresel hedef açısından çevresel olarak sürdürülebilir ekonomik faaliyetleri tanımlamak için bir sınıflandırma sistemi sağlar (Hummel & Bauernhofer, 2024):

- (1) iklim değişikliğinin azaltılması,
- (2) iklim değişikliğine uyum,
- (3) su ve deniz kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı ve korunması,
- (4) dögüsel ekonomiye geçiş,
- (5) kirliliğin önlenmesi ve kontrolü ve
- (6) biyolojik çeşitliliğin ve ekosistemlerin korunması ve restorasyonu.

Taksonomi kapsamında bir ekonomik faaliyetin çevresel açıdan sürdürülebilir olarak nitelendirilebilmesi için üç koşulu karşılaması gerekir:

1. faaliyet, altı çevresel hedeften en az birini karşılamaya önemli ölçüde katkıda bulunmalıdır,
2. faaliyet, altı çevresel hedeften hiçbirine önemli ölçüde zarar vermemelidir,
3. faaliyet, asgari güvenlik önlemlerine uygun olarak gerçekleştirilmelidir.

Bu koşullardan ilki iklim değişikliğinin azaltılması ikincisi ise iklim değişikliğine uyum olarak özetlenerek “teknik tarama kriterleri”nde tanımlanmıştır.

AB sürdürülebilir finans gündemi, finansın rolünü harekete geçirerek sürdürülebilir örgütsel değişimi teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede, AB düzenleyici aygıtı, sürdürülebilirliğin kuruluşların iş modellerine entegrasyonunu teşvik etmek için finansal teşvikler yaratmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda Yeşil Taksonomi, hangi ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilir olarak kabul edildiğini belirleyerek yatırım ve finansman karar süreçlerine rehberlik eder. Bu sınıflandırma, diğer AB düzenlemelerine bilgi sağlar ve böylece sürecin etkinleştirilmesinde merkezi bir öneme sahiptir. Taksonomi, Sürdürülebilir Finans Bildirim Yönetmeliği (SFDR) ile bağlantılıdır ve bu düzenleme kapsamında finansal piyasa katılımcılarının bildirmesi gereken sürdürülebilirlik bilgilerini üretmede etkili olur. Ayrıca Sürdürülebilir Finansal Olmayan Bildirim Direktifi (NFRD)’nin 8. Maddesi ve 2023’te kabul edilen Kurumsal Sürdürülebilirlik Bildirim Direktifi (CSRD) uyarınca firmalar için zorunlu hale gelmektedir (Garcia-Torea vd., 2024).

AB Taksonomisi, sürdürülebilir yatırımların ve çevre dostu faaliyetlerin sınıflandırılması için aşamalı bir uygulama süreci öngörmektedir (Hummel ve Bauernhofer, 2024).

1. İlk Aşama (2022 Başlangıcı): Finansal olmayan şirketlerin, iklim değişikliğini azaltma ve bu konuda uyum sağlama faaliyetlerini açıklamaları beklenmektedir. Bu gereklilik, 2021 mali yılı verilerini kapsayacak şekilde 1 Ocak 2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
2. İkinci Aşama (2023 Başlangıcı): Şirketler, 2022 mali yılına ait uygunluk ve uyum bilgilerini raporlamak zorundadır; bu süreç de 1 Ocak 2023’ten itibaren başlamıştır.
3. Üçüncü Aşama: Altı çevresel hedef için geçerli olan daha kapsamlı raporlama gerekliliklerini içermektedir.

Taksonominin gelişimi, ekonomik faaliyetlerin çevresel ve sosyal hedeflerle uygunluk ve uyum kriterlerini ve kuruluşların sağlaması gereken açıklamaları belirten bir dizi devredilmiş eylemin kademeli olarak yürürlüğe girmesiyle organize edilmiştir (Garcia-Torea vd., 2024). AB Taksonomisi dinamik bir yapıdadır; zamanla farklı sektörleri de kapsayacak şekilde genişletilecek ve teknik tarama kriterleri daha sıkı hale getirilecektir. Bu çerçeve, sürdürülebilirliğin teşvik edilmesi amacıyla sürekli olarak gelişim göstermeyi hedeflemektedir (Hummel & Bauernhofer, 2024).

Bu kapsamda yönetmelik, finansal kaynakları sürdürülebilir faaliyetlere yönlendirmek için sürdürülebilirlik raporlamasına güvenir. Finansal kuruluşlar, finansal araçlar olarak faaliyet gösterdikleri ve sürdürülebilirlik bilgilerinin hem kullanıcıları hem de hazırlayıcıları olarak ikili bir role sahip oldukları için Taksonomi ortamında kilit aktörlerdir. Firmaların sürdürülebilirlik etkilerini ve maruziyetlerini ölçen göstergelerin oluşturulması, sermaye piyasası katılımcılarını bilgilendirmek ve finansmanı harekete geçirmek açısından büyük önem taşımaktadır. Taksonomi'nin 8. Maddesi, sürdürülebilirlik raporu yayınlamakla yükümlü olan şirketlerin çevresel olarak sürdürülebilir faaliyetlerine dair üç ana göstergeyi açıklamasını zorunlu kılmaktadır (Garcia-Torea vd., 2024):

1. CapEx (Sermaye Harcamaları)
2. OpEx (İşletme Harcamaları)
3. Ciro

3.2. Çin Taksonomisi

Çin, devlet öncülüğünde gerçekleştirdiği önlemler ile daha sürdürülebilir bir ekonomiye geçiş noktasında önemli bir aktördür. Çin Halk Bankası (PBoC) Yeşil Tahvil Onaylı Proje Kataloğu, bu girişimin temelidir ve yeşil tahvil finansmanına uygun projelerin belirlenmesi ve sınıflandırılması için bir çerçeve sunmaktadır. Çin çift yönlü olan bu taksonomi ile, temiz enerji ve sürdürülebilir altyapı projelerinin finansmanı için stratejik hedefler belirler ve hangi projelerin yeşil olduğu konusunda nitelendirmelerde bulunur. Böylelikle taksonomi aracılığıyla ülkedeki fonlar, çevresel sürdürülebilirliği destekleyen girişimlere yönlendirilir ve uluslararası normlarla uyumlu yerel düzenlemelerin oluşturulması bakımından gereklilikleri açıklar (Mjadu, 2025). Bu kapsamda World Bank (2020)'ye göre Çin'deki yeşil taksonomi ilkeleri şu şekildedir:

- **Ulusal koşullara uyum sağlama:** Ekolojik ortamı iyileştirmeye ve kaynaklar üzerindeki baskıyı azaltmaya odaklanmak ve ulusal sanayi politikasını izlemek.

- **Çevresel faydaları vurgulama:** Belirgin çevresel faydaları ve olumlu yayılma etkileri olan projeleri desteklemek.

- **Basit ve açık olma:** Sermaye piyasası uygulayıcılarının çoğunun çevre uzmanı olmadığını dikkate alarak, takip edilmesi ve uygulanması kolay tanımlar ve sınıflandırma sistemi kullanmak.

- **Sürekli ayarlamalar yapma:** Kataloğu teknolojik gelişmelere, politika ayarlamalarına, standart güncellemelerine ve kaynak ve çevre koşullarındaki değişikliklere göre zamanında güncellemek.

- **Uluslararası uygulamalarla uyumlu olma:** Yeşil finans alanında uluslararası işbirliğini kolaylaştırmak için yerel tanımlar ve bir sınıflandırma yöntemi geliştirirken uluslararası standartlara ve uygulamalara başvurmak.

Dünya genelindeki yeşil taksonomilerin artması hem ekonomik faaliyetlerin hem de yatırımların yeşil olarak nitelendirilmesi konusunda birbirinden farklı ve tutarsız kurallara yol açabilir. Dolayısıyla, yeşil taksonomilerin birlikte çalışabilirliği konusunda çeşitli endişeler ortaya çıkmaktadır. Çoğu yeşil taksonomi, Çin yönergelerine veya AB Taksonomisine dayalı ikili bir yaklaşım izlemektedir. Ancak bu ikili yaklaşım, düzenleyici arbitrajı destekleyebileceği, yeşile boyamayı kolaylaştırabileceği ve yerel kuralların bütünlüğünü zayıflatabileceği için Avrupa Komisyonu ve Çin Halk Bankası, her iki model arasındaki benzerlik ve farklılıkları anlatan Ortak Zemin Taksonomisi oluşturmuştur. Ortak Zemin Taksonomisi birlikte çalışabilirlik endişelerini ele almaktadır. Kısaca, birlikte çalışabilirlik iyi yönetilirse, ortak ancak farklılaştırılmış sorumluluklar ilkesi doğrultusunda sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecektir (De Arriba-Sellier, 2025).

3.3. Türkiye Taksonomisi

Türkiye’de konu ile ilgili yapılan çalışmaları iki ana bölümde ele almak mümkündür. İlki Ticaret Bakanlığınca yürütülen çalışmalardır. Bu kapsamda ekonominin AB ve küresel dönüşüm politikalarıyla uyumlu hale getirilmesi amacıyla “Yeşil Mutabakatı Eylem Planı” hazırlanmış ve bu plan 16 Temmuz 2021’de Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Planda toplamda 9 ana hedef altında 81 eylem yer almaktadır (Ticaret Bakanlığı, 2021). Eylem planıyla uyumlu şekilde 2022-2024 Orta Vadeli Program, yeşil dönüşümle ilgili yedi politika ve tedbir içermektedir. Programın temel amacı, istikrarlı, dengeli ve gelir dağılımında adaleti gözetken bir büyüme yapısının oluşturulmasıdır.

1. Sanayi, ticaret, ulaştırma, çevre ve enerji alanlarında yeşil dönüşümü desteklemek için yeni yaklaşımlar geliştirilecek; geri dönüşüm teknolojileri gibi yatırımlar teşvik edilerek ihracatın rekabet gücü artırılacaktır.

2. Yeşil üretim için gerekli teknolojilerin geliştirilmesi amacıyla Ar-Ge çalışmaları desteklenecektir.
3. Yeşil organize sanayi bölgesi ve yeşil endüstri bölgesi sertifikasyon sistemleri tamamlanarak çevre dostu sanayi alanları oluşturulacaktır.
4. Finansal sektörün düzenleyici yapısı sanayinin yeşil dönüşümünü kolaylaştıracak şekilde geliştirilecektir.
5. Çevreye duyarlı yatırımların finansmanı için rehber hazırlanacak ve yeşil tahvil ile sukuk ihraçları teşvik edilecektir.
6. Enerji verimliliği sağlayan çevre dostu yatırımlar desteklenecektir.
7. Sıfır atık uygulamaları yaygınlaştırılacak ve atık ithalatı azaltılacaktır.

Diğer yandan Yeşil Taksonomi ile ilgili Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bünyesinde yer alan İklim Değişikliği Başkanlığı tarafından 2024 yılında Türkiye'nin Uzun Dönemli İklim Stratejisinin Hazırlanması çalışmaları başlatılmış ve bu çalışmaların da bir sonucu olarak Türkiye Yeşil Taksonomi Yönetmeliği Taslağı kamuoyu ile paylaşılmıştır (İklim Değişikliği Başkanlığı, 2023a). Taslak yönetmelikte 17 sektör ve faaliyet alanı yönetmelik kapsamına alınmıştır. Plan dâhilinde belirlenen sektörlerde yer alan ve yayınlanan kriterler dâhilinde olan şirketlerin 2027 mali yılından itibaren Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarına uygun olarak Sürdürülebilirlik Raporlarını yayınlama zorunluluğu getirilmektedir.

1 ORMANCILIK FAALİYETLERİ
2 ÇEVRE KORUMA VE RESTORASYON FAALİYETLERİ
3 İMALAT FAALİYETLERİ
4 ENERJİ FAALİYETLERİ
5 SU TEMİNİ, KANALİZASYON, ATIK YÖNETİMİ VE İYİLEŞTİRME FAALİYETLERİ
6 ULAŞTIRMA FAALİYETLERİ
7 İNŞAAT VE EMLAK FAALİYETLERİ
8 BİLGİ VE İLETİŞİM FAALİYETLERİ
9 MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER
10 TARIM FAALİYETLERİ
11 TURİZM FAALİYETLERİ
12 SANAT, EĞLENCE VE REKREASYON FAALİYETLERİ
13 FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ
14 EĞİTİM FAALİYETLERİ
15 İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ
16 HİZMET FAALİYETLERİ
17 KONAKLAMA FAALİYETLERİ

Şekil 4: Taksonomi Kapsamında Yer Alan Sektörler

Türkiye Yeşil Taksonomi Yönetmeliği Taslağı incelendiğinde Türkiye taksonomisini oluştururken bazı alanlarda AB ile tam uyumu hedeflerken, bazı alanlarda ülke gerçeklerine özgü stratejik bir yaklaşım benimsendiği görülmektedir. Bu alanlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir (İklim Değişikliği Başkanlığı, 2023b).

A. AB ile Uyumlaştırılmış Alanlar:

- **İklim Değişikliği Azaltımı ve Karbon Verimliliği (Uyumlaştırılmış):** Türkiye'nin çimento, çelik ve cam gibi karbon yoğun sanayi sektörlerinde başlıca ticaret ve yatırım ortağı AB olduğu için, iklim değişikliği azaltımı ile ilgili olarak taksonomisini AB ile uyumlaştırmaktan stratejik fayda sağlayacaktır. Dolayısıyla, AB pazarlarından sermaye girişlerini artıracak ve Türkiye'de ve AB'de faaliyet gösteren kuruluşlar için işlem maliyetlerini düşürecektir. Ayrıca, ihracatçıların Karbon Sınır Düzenleme Mekanizması (CBAM) şeklinde katı AB ticaret düzenlemeleriyle karşılaşma riskini de azaltacaktır.
- **Döngüsel Ekonomi (Uyumlaştırılmış):** İmalatta Türkiye'nin başlıca ticaret ve yatırım ortağı AB olduğu için, döngüsel ekonomi standartlarıyla ilgili olarak taksonomisini AB ile uyumlaştırmaktan stratejik fayda sağlayacaktır. AB pazarlarından sermaye girişleri artarken Türkiye'de ve AB'de faaliyet gösteren kuruluşlar için işlem maliyetlerini düşürecek ve aynı zamanda Türkiye'deki kuruluşların yüksek döngüsellik standartlarına ve tüketici tercihlerine sahip Avrupa pazarlarına girişini de kolaylaştıracaktır.
- **Biyçeşitlilik ve Ekosistem Restorasyonu (Uyumlaştırılmış):** Türkiye, ekosistemler, biyçeşitlilik ve kirlilik alanında katı, tutarlı ve güçlü standartlara sahip olan AB ile taksonomisini uyumlaştırarak bu alanda fayda sağlayacak ve aynı zamanda ekosistemi koruma ve restorasyonu ile ilgili AB fonlarına daha iyi erişim sağlayacaktır.

B. Türkiye'ye Özgü (Özgün) Alanlar:

- **Uyum ve Dayanıklılık (Özgün):** Türkiye'nin iklim değişikliği karşısındaki kırılganlığı ve bu değişikliğin artan olumsuz etkileri ve riskleri nedeniyle uyum ve dayanıklılık, Türkiye'nin taksonomisinin en önemli öncelikleri olmalıdır. Dolayısıyla tarım, hayvancılık ve ormancılık gibi iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini en çok yaşayan sektörler taksonomide büyük miktarda sürdürülebilir finansman akışının yönlendirildiği öncelikli sektörler olacaktır.

- **Sürdürülebilir Şehirler (Özgün):** Türkiye'nin yaşadığı özellikle son felaketler kentsel alanlarında güvenli, dirençli ve verimli konutlara olan ihtiyacı ortaya koymuştur ve bu kapsamda sürdürülebilir şehirler inşa etmek, Türkiye'nin taksonomisinde ayırt edici ve öncelikli bir hedef olarak görülmektedir. Ayrıca inşaat sektörünün GSYİH ve istihdamdaki payı yüksek olduğu için, bu alana odaklanmak, önemli ekonomik ve sosyal faydalar sağlayacak ancak aynı zamanda inşaat sektörünün oluşturduğu karbon emisyonlarının da ele alınması gerekecektir.
- **Yeşil Altyapı (Özgün):** Türkiye'nin taksonomisi için yeşil altyapı (yeşil ulaşım, su, atık yönetimi, enerji transferi, telekomünikasyon dahil) özel hedeflerin belirleneceği bir alandır. Bu alan Türkiye'nin gelecekteki sürdürülebilirliği için kritik derecede öneme sahiptir ve beraberinde birçok sektörde de olumlu etkiler yaratacaktır. Altyapı yatırımları uzun vadeli, somut, parasal olarak değerlendirilebilir yeşil varlıklar yaratabilen bir sektördür ve bu nedenle kurumsal etki yatırımcıları için caziptir.

Bütün bu nitelikler kapsamında çoğu taksonomi, hedef kullanıcılarını açık potansiyel kullanıcıların bir listesi şeklinde tanımlar. Türkiye, hedef kullanıcıların belirlenmesinde baştan itibaren daha sistematik bir yaklaşım benimsemelidir. Taksonominin amaçları ve sektörel öncelikleri ne kadar açık olursa, hedef kullanıcı belirlemesi de o kadar sistematik olacaktır.

Yönetmelik taslağı raporlamada işletmelere ilgili ekonomik faaliyetten elde ettikleri hasılat, sermaye gideri (CapEx) veya işletme gideri (OpEx), toplam faaliyetlerinin %10'unun altındaysa, bu faaliyetleri anahtar performans göstergesi (KPI) raporlamasına dahil etmeme şeklinde bir istisna hakkı tanımıştır. Bu durum, KOBİ'ler veya ana faaliyet konusu yeşil dönüşüm olmayan firmalar için önemli bir esnekliktir. Raporlamada reel sektör için hasılat, yatırım giderleri (CapEx) ve işletme giderleri (OpEx) oranları esas alınmaya devam ederken finans sektöründe bankalar, yatırım kuruluşları ve sigorta şirketleri için "Yeşil Varlık Oranı" (GAR) benzeri, çevresel hedeflere ne düzeyde katkı sağlandığını gösteren özel oranların raporlanması da istenmektedir (İklim Değişikliği Başkanlığı, 2024).

Yeşil Taksonomi, ekonomik faaliyetleri sürdürülebilirlik açısından sınıflandırarak finansal akışlara rehberlik eden ve AB düzenlemelerinin merkezinde yer alan stratejik bir mekanizmadır. Türkiye'nin AB ile uyumlu taksonomi uygulamalarını hayata geçirmesi, hem şirket yönetimleri hem de ulusal sürdürülebilir kalkınma açısından hayati önem taşımaktadır.

Sürekli gelişen ve dinamik bir yapıya sahip olan bu alanın takibi; yatırımcılar, politika yapımcılar ve iş liderleri için sürdürülebilir ekonomiye geçişte kritik bir rol oynamakla birlikte, süreçteki zorlukların ve dikkat edilmesi gereken noktaların da göz önünde bulundurulmasını gerektirir (Synechron, 2024).

1. **Karmaşıklık ve Uygulama:** Yeşil bir taksonomi geliştirmek ve uygulamak karmaşıktır ve kapsamlı araştırma ve paydaş katılımı gerektirir. Kriterlerin bilimsel olarak sağlam ve pratik olarak uygulanabilir olmasını sağlamak zor olabilir.
2. **Sürdürülebilirliğin Dinamik Doğası:** Teknoloji ve bilimsel anlayış geliştikçe, yeşil bir faaliyeti oluşturan kriterlerin güncellenmesi gerekebilir. Bu, taksonominin sürekli olarak gözden geçirilmesini ve uyarlanmasını gerektirir.
3. **Küresel Uyumlaştırma:** Farklı bölgeler kendi yeşil taksonomilerini geliştirebilir ve bu da tutarsızlıklara yol açabilir. Parçalanmayı önlemek ve sürdürülebilir finansmana birleşik bir yaklaşım sağlamak için küresel uyumlaştırma çabaları şarttır.

Yeşil taksonomiler, çevresel hedefler temelinde sürdürülebilir bir ekonomiye geçişe yönelik finansal akışların yeniden yönlendirilmesini destekleyerek, uluslararası çevre hukukunun ve özellikle Paris Anlaşması'nın başarılmasına katkı sağlayan ve doğaları gereği dönüştürücü olan araçlardır. Yeşil taksonomiler, finansal risklerden ziyade ekonomik faaliyetlerin ve yatırımların etkisine odaklanırlar. Dolayısıyla, yeşil taksonomiler, yatırımcı koruması ve finansal istikrarın sağlanması şeklinde olan geleneksel modelin ötesinde hareket eder ve genel çıkarları doğrultusunda belirlenen hedefleri finansal hukuka entegre eder. Finansal düzenleme yoluyla sürdürülebilirliğe yönelik ekonomik geçişin kazananlarını doğrudan belirleyen yeşil taksonomiler aynı zamanda geçişin potansiyel kaybedenlerini de sürdürülebilirlik yoluna yönlendirirler (De Arriba-Sellier, 2025).

Sağladığı önemli faydanın yanında Ahlström ve Monciardini (2022)'ye göre Taksonomilerde sürdürülebilir ekonomik faaliyetlere atıfta bulunsa da, yalnızca çevresel hedeflerle ilgili sınıflandırma yapılmıştır ve sürdürülebilir sosyal faaliyetlerin tanımı hala tartışılmaktadır. Bu durum, yatırımcıların iklim ve çevresel risklere odaklanmasını yansıtmaktadır ve bu da düzenleyici dikkati çevreyle ilgili yönlere daraltmıştır. Oysa ESG'nin önemli bir boyutu da sosyal boyuttur.

Avrupa Komisyonu'nun 2018 Eylem Planı'nın temel taşı olan Taksonomi Yönetmeliği, ekonomik faaliyetleri bilimsel kriterlere göre sınıflandırarak yatırımcıları yeşile boyamaya karşı korumayı ve AB genelinde ortak bir

sürdürülebilirlik standardı oluşturmayı amaçlamaktadır. Ancak Och (2023), bu girişimin şirketlere aşırı yük getirdiği, karmaşık süreçleri basitleştirdiği veya finansı genel anlamda dönüştürmek yerine sadece niş bir pazarı düzenlediği yönündeki eleştirilerle tartışmalı bir yapıya sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Bu bağlamda Türkiye Taksonomi Yönetmelik taslağının, Türkiye mevzuatında ilk kez “Yeşile boyama”yı resmen tanımlaması kritik öneme sahiptir. Ayrıca bu açıdan raporlama yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere İklim Kanunu (7552 sayılı) hükümleri doğrultusunda idari para cezası uygulanacağı hükmü getirilerek cezai yaptırıma bağlanmıştır. Taslakta yer alan “Geçici Madde 1” ile raporlama zorunluluğunun 1 Ocak 2027 tarihi itibari ile başlayacağı belirtilmektedir. Buna göre taslakta belirtilen kurumlar (Yatırım kuruluşları, bankalar, sigorta şirketleri vb.), 1 Ocak 2027 tarihinden itibaren bir önceki mali yılın verilerini kullanarak raporlama yapmak zorundadır.

Och (2023), yeşile boyama ile mücadele yükünü piyasalardan yasa koyuculara taşıyan Taksonomi Yönetmeliği’nin, faaliyetleri yalnızca “uyumlu” veya “uyumsuz” olarak sınıflandıran ikili (binary) yapısının ciddi bir risk yarattığını da vurgulamaktadır. Bu sınıflandırma biçimi, portföylerin büyük bir kısmını “tanımsız” bırakarak, finansal ürünlerin kısmen yeşil görünmesine rağmen esasında çevreye zararlı varlıkları barındırmasına ve yatırımcıların yanıltılmasına zemin hazırlamaktadır. Yazar, yatırımcı korumasının tam sağlanabilmesi için mevcut “yeşil” tanımını genişletip sulandırmak yerine; en zararlıdan en faydalıya kadar tüm ekonomik faaliyetleri kapsayan ve portföyün tamamını şeffaf bir şekilde değerlendiren bütüncül bir derecelendirme ölçeğine geçilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Xia vd., (2024)’e göre tüm bu hazırlık çalışmaları ve mevzuat düzenlemelerinin yanında kurumsal anlamda yeşil taksonominin başarılması önemli miktarda finansal yatırım ile uzun vadeli bir kar döngüsünü gerektirir ve belirli dışsalılıkların yanı sıra önemli yatırım riskleri içerir. Bu faktörler genellikle şirketlerin böyle bir dönüşümü sürdürmesi için motivasyon eksikliğine neden olur. Sonuç olarak, firmaları yeşil teknolojilerde yenilik yapmaya ve yeşil dönüşüme katılmaya teşvik etmek için etkili stratejilerin belirlenmesi çeşitli paydaşlar için önemlidir.

İzlenen bu politika ve yapılan yasal düzenlemelerle, Türkiye’nin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülen çalışmaların tamamlayıcı bir unsuru da Kamu Gözetimi Kurumu tarafından yayınlanan Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları çalışmaları olmuştur.

4. RAPORLAMA STANDARTLARI VE TAKSONOMİ İLİŞKİSİ

Türkiye Yeşil Taksonomi Yönetmelik Taslağı, yeşile boyamayı Madde 4 (cc)'de “Bir kurumun ürün ya da hizmetlerinin, çevresel hedeflere önemli ölçüde katkıda bulunduğu algısını yaratmak için halkla ilişkiler, reklamcılık ya da pazarlama yöntemlerinin aldatıcı şekilde kullanılması” şeklinde net olarak tanımlayarak konunun önemini altını çizmektedir. Öyle ki yönetmeliğin varoluş amaçlarından birinin açıkça “piyasada yeşile boyamanın önlenmesi” olduğu Madde 1’de belirtilmiştir. Bu açıdan düzenleme ile yeşile boyama artık sadece bir itibar kaybı sorunu değil, İklim Kanunu (7552 sayılı) uyarınca idari para cezası gerektiren bir suç olarak değerlendirilecektir. Bu kapsamda Kamu Gözetimi, Muhasebe Ve Denetim Standartları Kurumu tarafından Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları olarak yayınlanan TSRS 1 ve TSRS 2 ve GDS 3000 şirketlerin “biz yeşiliz” deyip altını boş bırakmalarını (yeşile boyama yapmalarını) engelleyen teknik bariyerler kurmaktadır. Bunlar (KGK-TSRS1, 2023; KGK-TSRS2, 2023);

- **“Tarafsız Sunum” İlkesi (TSRS 1):** TSRS 1, bilgilerin “tarafsız” olmasını zorunlu kılar. Bu, bilgilerin kullanıcıları olumlu bir görüşe yönlendirmek için “ağırlıklandırılmaması, vurgulanmaması veya manipüle edilmemesi” anlamına gelir.
- **Gizleme Yasağı:** TSRS 1, önemli olumsuz bilgilerin, önemsiz olumlu bilgiler yığını arasında gizlenmesini bir yeşile boyama taktiği olarak kabul eder ve yasaklar.
- **“Net Sıfır” Hedeflerinin Sorgulanması (TSRS 2):** Şirketler genellikle “Net Sıfır” hedefleri koyarak yeşil görünmeye çalışır. TSRS 2, bu hedeflerin içinin dolu olup olmadığını şeffaf bir şekilde kamuoyu ve yatırımcılarla paylaşır. Şirketler, hedeflerine ulaşmak için gerçek emisyon azaltımı mı yapacaklarını, yoksa karbon kredisi (offsetting) mi satın alacaklarını ayrı ayrı açıklamak zorundadır.
- **Karbon Kredisi Detayı:** Eğer şirket karbon kredisi kullanacaksa, TSRS 2 bu kredilerin türünü (teknolojik mi, doğa bazlı mı) ve güvenilirliğini açıklamasını şart koşarak, kalitesiz kredilerle yapılan yeşile boyamayı engeller.

Kurum yayınladığı GDS 3000 Rehberi ve yasal düzenleme ile ayrıca sürdürülebilirlik raporlarının da tıpkı finansal raporlama standartlarında olduğu gibi makul güvenceye tabi ve bağımsız denetime konu raporlar olarak sınıflandırmıştır. Yayınlanan rehber yardımı ile Denetim ve Güvence Hizmetleri kapsamında ele alınmasını zorunlu hale getirilen sürdürülebilirlik raporlarında

bağımsız denetçilerin yeşile boyamayı nasıl tespit edeceğine dair bir “dedektiflik kılavuzu” sunulmuştur. Bu kapsamda kılavuzda altı çizilen başlıca unsurlar şunlardır (KGK-GDS3000, 2024);

- **Yönetim Taraflılığı:** GDS 3000 Rehberi, denetçileri “yönetimin taraflılığına” karşı uyarır. Eğer raporlanan bilgiler, şirketin eylemlerinin olumlu yönlerini abartıp, olumsuz yönlerini önemsiz gibi gösteriyorsa, bu durum denetçi için “yanlı ve yanıltıcı bir resim” (yeşile boyama) göstergesidir.
- **Sunum Manipülasyonu:** Rehber, “olumlu bilgileri aşırı belirgin sunarken (büyük punto, parlak renkler), olumsuz bilgileri daha az dikkat çeken bir şekilde sunmayı” bir yanlışlık türü olarak tanımlar. Bu, denetçilerin yeşile boyamayı sadece rakamlarda değil, raporun görsel tasarımında bile arayacağını gösterir.
- **Seçici Raporlama:** Rehber, şirketlerin sadece iyi performans gösterdikleri alanları (örneğin sadece “içme suyu kalitesi”) raporlayıp, kötü oldukları alanları (örneğin “atık su yönetimi”) rapor kapsamı dışında bırakmalarını bir risk olarak değerlendirir. Denetçi, bu tür dar kapsamlı raporlamaların “makul bir hedefi” olup olmadığını sorgulamalıdır. Bu, “seçici raporlama” yoluyla yapılan yeşile boyamanın önüne geçer.

Bu kapsamda Taslak Yönetmelik ile hukuki tanımı yapılan “yeşile boyama”, TSRS 1’in ‘tarafsız sunum’ ilkesi ve TSRS 2’nin ‘karbon kredisi şeffaflığı’ hükümleriyle raporlama aşamasında engellenmeye çalışılmaktadır. GDS 3000 ise, denetçilere sunduğu ‘yönetim taraflılığı’ ve ‘seçici raporlama’ testleri ile yeşile boyamanın denetim aşamasında tespit edilmesini sağlayan bir filtreleme mekanizması kurmaktadır. Böylece yeşil taksonomi, sadece bir sınıflandırma sistemi değil, aynı zamanda piyasa şeffaflığını sağlayan bir doğrulama ekosistemi olarak işlev görmektedir.

5. FİNANSAL RAPORLAMA İLE UYUM

Yeşil Taksonomi ile yapılan düzenlemeler sadece yeşile boyamanın önlenmesi ile ilgili olmayıp TSRS standartlarının finansal raporlama kapsamında yayınlanan bilgi ve paydaşların doğru bilgilendirilmesi amacına hizmet eden etkilere sahiptir. Bu bağlamda Finansal Raporlama Standartlarına yansıyan diğer etkilerini TSRS 1, TSRS 2 ve GDS 3000 kapsamında aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.

A. TSRS 1 Kapsamındaki Etkiler (KGK-TSRS1, 2023)

- **Dört Temel Sütun ile Taksonomi İlişkisi:** TSRS 1, raporlamanın **Yönetişim, Strateji, Risk Yönetimi ve Metrikler/Hedefler** başlıkları altında yapılmasını zorunlu koşturmaktadır. Bu açıdan Yeşil Taksonomi verilerinin (Yeşil ciro, CapEx, OpEx) üzerinden raporlanmasını sağlayarak TSRS 1'in özellikle "**Metrikler ve Hedefler**" sütununun ana girdisini oluşturur.
- **Bağlantılı Bilgi İlkesi:** TSRS 1, sürdürülebilirlik açıklamaları ile finansal tablolar arasında açık bir bağlantı kurulmasını şart koşar. Yeşil Taksonomi metrikler ve raporlamaya esas ölçüler üzerinden bu bağlantıyı kuran en somut araçtır. Çünkü Taksonomi, çevresel performansı doğrudan finansal kalemlerle (Ciro, Yatırım Harcamaları) ilişkilendirerek TSRS 1'in 21. paragrafındaki "bağlantı" şartını matematiksel olarak sağlar.
- **Değer Zinciri Vurgusu:** TSRS 1, raporlamanın sadece şirket sınırları içinde değil, tüm değer zinciri (tedarikçiler ve müşteriler) boyunca yapılmasını istemektedir. Bu açıdan Taksonomiye uyumlu olduğunu iddia eden bir işletme, TSRS 1 gereği tedarikçilerinin de "yeşil" olduğunu kanıtlamak zorundadır.

B. TSRS 2 Kapsamındaki Etkiler (KGK-TSRS2, 2023)

- **Geçiş Planları:** TSRS 2, işletmelerin iklimle ilgili hedeflerine nasıl ulaşacaklarına dair "Geçiş Planlarını" açıklamasını zorunlu kılar. Bu çerçevede Yeşil Taksonomi, TSRS 2 kapsamında açıklanacak olan geçiş planlarının başarısını ölçen bir cetvel görevi görecektir. İşletmeler, geçiş planlarının işlediğini Taksonomi uyumlu (yeşil) gelirlerinin artışıyla kanıtlayabilir.
- **Senaryo Analizi ve Dirençlilik:** TSRS 2, işletmelerin stratejilerinin iklim değişikliğine karşı "dayanıklılığını" senaryo analizi ile test etmesini istemektedir. Taksonomiye uyumlu olmayan ("kahverengi") varlıklar, TSRS 2 senaryo analizlerinde "atıl varlık" riski taşıdığından bunlar finansal tablolarda değer düşüklüğü yaratacaktır.
- **Emisyon Kapsamları (Scope 1-2-3):** TSRS 2, Kapsam 3 (değer zinciri) emisyonlarının raporlanmasını zorunlu kılar. Taksonomi kriterlerini (özellikle "Önemli Zarar Vermeme" kriteri) sağlamak için işletmeler Kapsam 3 verilerine ihtiyaç duyacaktır. TSRS 2 bu veri akışını yasal olarak zorunlu hale getirir.

C. GDS 3000 Kapsamındaki Etkiler (KGG-GDS3000, 2024)

- **Sınırlı ve Makul Güvence:** GDS 3000, denetçilerin vereceği güvencenin seviyesini “Sınırlı” ve “Makul” olarak ayırır. Yeşil Taksonomi verilerinin (örneğin bir fabrikanın emisyon değerlerinin) başlangıçta “sınırlı güvence” ile denetleneceği, ancak zamanla veriler olgunlaştıkça “makul güvence”nin isteneceği belirtilmektedir.
- **Önemlilik Değerlendirmesi:** GDS 3000, denetçilerin yanlışlıkların “önemli” olup olmadığına karar vermesini ister. Taksonomi raporlamasında yapılacak küçük bir oransal hata (örneğin %5 yerine %10 yeşil ciro beyanı), yatırımcı kararlarını doğrudan etkileyeceği için GDS 3000 kapsamında “önemli yanlışlık” olarak değerlendirilecek ve denetim görüşünü olumsuz etkileyecektir.
- **Genişletilmiş Dış Raporlama Hazır Bulunuşluğu:** Rehber, işletmelerin güvence denetimine girmeden önce “Hazır Bulunuşluk Değerlendirmesi” yapabileceğini belirtir. Türkiye açısından şirketlerinin Taksonomi raporlamasına geçmeden önce bu tür bir ön denetimden geçmeleri, sürecin sağlığı açısından kritik öneme sahiptir.

6. TARTIŞMA

Son yirmi yıllık döneme kadar “sürdürülebilirlik raporlaması” gönüllü ve pazarlama odaklı bir yaklaşımla ele alınmaktaydı. Ancak özellikle son yirmi yıllık dönemde tüm dünya genelinde yaşanan gelişmeler ve mevzuat değişiklikleri bu sürecin artık finansal raporlamanın ayrılmaz bir parçası olduğunu göstermektedir.

Bu kapsamda Türkiye Yeşil Taksonomisi “neyin yeşil olduğunu” belirleyen bir sözlük iken, TSRS 1 bu tanımların finansal tablolarla “bağlantılı” olmasını zorunlu kılarak artık Taksonomiye uyumlu olmayan bir yatırımın, TSRS 1 gereği finansal tablolarda “risk” olarak raporlanmasını gerektirecektir. Ayrıca bu durum şirketin sermaye maliyetini de doğrudan etkileyecektir.

Taksonomi ile yeşile boyama artık sadece bir etik sorun değil, üç koldan kuşatılmış bir yasal risktir. Yönetmelik Taslağı yeşile boyamayı hukuken tanımlayıp ceza öngörürken, TSRS 1 “tarafsız sunum” ilkesiyle bilgilerin manipüle edilmesini engeller. GDS 3000 ise denetçiye “yönetim tarafınlığı”nı tespit etme görevi vererek son güvenlik duvarını oluşturur. Bu üçlü mekanizma şirketlerin “biz çevreciyiz” gibi genel geçer beyanlarını imkânsız hale getirir.

Sürdürülebilirlik raporlamasında uygulamada karşılaşılan en büyük zorluk, şirketin kendi duvarları dışındaki verilere ulaşmasıdır. TSRS 2, Kapsam 3 (değer zinciri) emisyonlarını ve “geçiş planlarını” zorunlu kılarak şirketlerin

Taksonomiye uyum sağlamak için sadece kendi süreçlerini değil, tedarikçilerinin süreçlerini de denetlemek zorunda bırakarak etkileşim ve uyumu zorunlu hale getirmektedir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yeşil Taksonomi, günümüz ekonomi ve finans dünyasında sadece teknik bir sınıflandırma aracı olmanın ötesine geçerek, küresel sermayenin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yönlendirilmesinde merkezi bir stratejik mekanizma haline gelmiştir. Bu çalışma kapsamında yapılan incelemeler, Avrupa Birliği Taksonomi Tüzüğü ve Türkiye Yeşil Taksonomi Yönetmeliği Taslağı'nın, işletmelerin finansal raporlama süreçlerini, kurumsal yönetim yapılarını ve yatırım stratejilerini köklü bir biçimde dönüştürdüğünü ortaya koymaktadır.

Çalışmanın bulguları, Türkiye'nin hazırladığı Yeşil Taksonomi Taslağı'nın, ülkenin en büyük ticaret ortağı olan AB ile ekonomik entegrasyonu korumak ve Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM) gibi riskleri yönetmek adına stratejik bir zorunluluk olduğunu göstermektedir. Türkiye, "İklim Değişikliği Azaltımı" ve "Döngüsel Ekonomi" gibi alanlarda AB ile tam uyumu hedeflerken; ülkenin jeopolitik ve iklimsel gerçeklikleri doğrultusunda "Uyum ve Dayanıklılık", "Sürdürülebilir Şehirler" ve "Yeşil Altyapı" başlıklarında kendine özgü öncelikli alanlar belirlemiştir. Bu durum, taksonominin sadece bir uyum aracı değil, aynı zamanda ulusal kalkınma ve dayanıklılık stratejisinin bir parçası olduğunu kanıtlamaktadır.

Raporlama standartları açısından bakıldığında, taksonomi uygulamaları şeffaflığı artırarak bilgi asimetrisini azaltmakta ve "yeşile boyama" risklerine karşı piyasa güvenini tesis etmeyi amaçlamaktadır. Ancak çalışmada da vurgulandığı üzere, mevcut sistemin faaliyetleri yalnızca "uyumlu" veya "uyumsuz" olarak sınıflandıran ikili yapısı, portföylerin "tanımsız" kalan gri alanlarında çevresel risklerin gizlenmesine neden olabilmektedir. Bu bağlamda, yatırımcıların doğru karar alabilmesi için en zararlıdan en faydalıya uzanan, bütüncül bir derecelendirme ölçeğine geçilmesi, sistemin etkinliği açısından kritik bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır.

Çalışma, Türkiye'de Yeşil Taksonomi Yönetmeliği Taslağı, TSRS 1 ve TSRS 2 Standartları ile GDS 3000 Denetim Rehberi'nin, sürdürülebilirlik raporlamasını "gönüllülük" esastan "finansal zorunluluk" esasına taşıdığını ortaya koymaktadır. Bu çerçevede yapılan incelemeler sonucunda ulaşılan temel sonuçlar şunlardır:

- 1. Raporlama Ekosisteminin Tamamlanması:** Yeşil Taksonomi, TSRS 1 ve TSRS 2 ile birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlamasının "teknik altyapısı" tamamlanmıştır. Taksonomi

“sınıflandırmayı”, TSRS standartları “raporlamayı”, GDS 3000 ise “doğrulamayı” düzenleyerek kapalı devre bir denetim mekanizması oluşturmuştur.

2. **Yeşile Boyamanın Sonu:** İncelenen Yönetmelik Taslağı’nın 4. maddesindeki “yeşile boyama” tanımı ve TSRS 1’in “tarafsız sunum” ilkesi, şirketlerin çevresel performanslarını abartılı göstermesini engelleyen tedbirler olarak öne çıkmaktadır. GDS 3000 rehberliğinde yapılacak bağımsız denetimler, özellikle “yönetim taraflılığı”nı tespit ederek yatırımcıya güvenilir bilgi akışını garanti altına alacaktır.
3. **Stratejik Dönüşüm Zorunluluğu:** TSRS 2 kapsamındaki “iklim dirençliliği” ve “geçiş planı” zorunlulukları, şirketlerin sürdürülebilirliği sadece bir raporlama konusu olarak değil, bir “iş modeli” sorunu olarak ele almalarını gerektirmektedir. Taksonomiye uyumlu olmayan faaliyetler, finansal tablolarda artık bir “varlık” değil, “risk” unsuru olarak görülecektir.
4. **Uygulama Önerisi:** İşletmelerin, 1 Ocak 2027 geçiş tarihlerinden önce, GDS 3000 rehberliğinde bir “Hazır Bulunuşluk Değerlendirmesi” (Readiness Assessment) yapmaları kritik önem taşımaktadır. Ayrıca, Yönetmelik Taslağı’ndaki “%10 önemlilik eşiği” gibi muafiyetlerin stratejik olarak değerlendirilmesi, raporlama maliyetlerinin yönetilmesi açısından işletmelere avantaj sağlayacaktır.

Sonuç olarak 1 Ocak 2027 itibarıyla zorunlu hale gelmesi öngörülen raporlama süreçleri, şirketlerin sadece finansal performanslarını değil, çevresel katkılarını da kanıtlamalarını zorunlu kılacaktır. Türkiye Yeşil Taksonomisi ve ilgili raporlama standartları, sadece çevresel bir uyum süreci değil, uzun vadede yeşil finansmana erişimi kolaylaştıracak ve kurumsal itibarı güçlendirecek önemli bir araçtır. Bu bağlamda Türkiye’nin 2053 Net Sıfır Emisyon hedefine ulaşması; politika yapıcıların, yatırımcıların ve işletme yöneticilerinin bu dinamik süreci iş birliği içinde yönetmelerine ve sürdürülebilirliği kurumsal stratejilerin merkezine yerleştirmelerine bağlıdır.

Kaynakça

- Ahlström, H. ve Monciardini, D. (2022). The regulatory dynamics of sustainable finance: Paradoxical success and limitations of EU reforms. *Journal of Business Ethics*, 177(1), 193-212. <https://doi.org/10.1007/s10551-021-04763-x>
- Bayat-Renoux, F. ve Glemarec, Y. (2014). Financing Recovery for Resilience. United Nations Development Programme, Bureau of Management, (Project No. P177985). <https://tinyurl.com/nyt3s6we>
- Byrne, D. (2024). *What is green taxonomy?* The Corporate Governance Institute. <https://www.thecorporategovernanceinstitute.com/insights/lexicon/what-is-green-taxonomy/>
- Dariah, A. R., Rani, A. M. ve Srisusilawati, P. (2023). Green taxonomy for sustainable production across countries. *KnE Social Sciences*, 8(18), 556–564. <https://doi.org/10.18502/kss.v8i18.14257>
- De Arriba-Sellier, N. (2025). Sustainable finance: Green taxonomies as instruments of system change? İçinde J. H. van Zeven ve C. Hilson (Ed.), *A research agenda for environmental law* (ss. 157–170). Edward Elgar Publishing.
- Ecim, D. ve Maroun, W. (2023). A review of integrated thinking research in developed and developing economies. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 13(3), 589–616. <https://doi.org/10.1108/jaec-02-2022-0046>
- Garcia-Torea, N., Luque-Vílchez, M. ve Rodríguez-Gutiérrez, P. (2024). The EU Taxonomy, sustainability reporting and financial institutions: Understanding the elements driving regulatory uncertainty. *Accounting Forum*, 48(3), 427–454. <https://doi.org/10.1080/01559982.2024.2364953>
- Hummel, K. ve Bauernhofer, K. (2024). Consequences of sustainability reporting mandates: Evidence from the EU taxonomy regulation. *Accounting Forum*, 48(3), 374-400. <https://doi.org/10.1080/01559982.2024.2301854>
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK)-TSRS1. (2023). Türkiye sürdürülebilirlik raporlama standardı 1 (TSRS 1): Sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgilerin açıklanmasına ilişkin genel hükümler. T.C. Resmî Gazete (Sayı: 32414, 1. Mükerrer). <https://www.resmi-gazete.gov.tr>
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK)-TSRS2. (2023). Türkiye sürdürülebilirlik raporlama standardı 2 (TSRS 2): İklimle ilgili açıklamalar. T.C. Resmî Gazete (Sayı: 32414, 1. Mükerrer). <https://www.resmigazete.gov.tr>
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu-GDS 3000 (Revize). (2024). Sürdürülebilirlik raporlarının güvence denetimi hakkında

- kurul kararı (Karar No: 75935942-050.01.04-[01/21799]). (GDS 3000 (Revize) - Tarihi Finansal Bilgilerin Bağımsız Denetimi veya Sınırlı Bağımsız Denetimi Dışındaki Güvence Denetimleri” standardını esas almalarını hükme bağlamıştır.) T.C. Resmi Gazete (Sayı: 32576). <https://www.resmigazete.gov.tr>.
- Kuzmin, E., Mirzaev, B. ve Alimov, U. (2024). Green taxonomy for sustainable development. *E3S Web of Conferences*, 574, Article 00001. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202457400001>
- Martin, P. J. ve Jha, A. (2023). *What characterises a good green or sustainable finance taxonomy?* (MPFD Policy Brief No. 126). United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. <https://repository.unescap.org/handle/20.500.12870/6651>
- Mjadu, L. (2025). The legal architecture of sustainable finance: A comparative analysis of green finance taxonomies in emerging and developed economies. *Discover Sustainability*, 6, Article 1085. <https://doi.org/10.1007/s43621-025-01085-w>
- Och, N. (2023). *The EU Taxonomy: A greenwashing tool or a game changer for sustainable finance?* (Working Paper).
- Pavani, N. ve Fernandes, J. (2025). Catalyzing climate action: The role of green taxonomy and the green climate fund in sustainable development. *International Journal of Innovative Research in Engineering and Management*, 12(2), 76–83. <https://doi.org/10.55524/ijirem.2025.12.2.13>
- Synechron. (2024). *Greenwashing vs. green taxonomy: The fight for transparency in investments*. <https://syne.com/story/greenwashing-vs-green-taxonomy-the-fight-for-transparency-in-investments>
- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, İklim Değişikliği Başkanlığı. (2023a). *Yeşil taksonomi*. T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. <https://iklim.gov.tr>
- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, İklim Değişikliği Başkanlığı. (2023b). Türkiye bağlamında yeşil taksonomilerin incelenmesi raporu. Türkiye’de Yeşil Taksonomi Raporlama Kılavuzlarının Hazırlanması ve Potansiyel Kullanıcıları ile Faydalanıcılarının Belirlenmesi Projesi. <https://iklim.gov.tr/db/turkce/projeler/files/1.T%C3%BCrkiye%20Ba%C4%9Flam%C4%B1nda%20Ye%C5%9Fil%20Taksonomilerin%20%C4%B0ncelenmesi%20Raporu.pdf>
- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, İklim Değişikliği Başkanlığı. (2024). *Türkiye Yeşil Taksonomi Yönetmeliği Taslağı*. <https://iklim.gov.tr/db/turkce/icerikler/files/Türkiye%20Yeşil%20Taksonomi%20Yönetmeliği.docx>
- Tettamanzi, P., Gotti Tedeschi, R. ve Murgolo, M. (2024). The European Union (EU) green taxonomy: Codifying sustainability to provide certainty

- to the markets. *Environment, Development and Sustainability*, 26, 27111–27136. <https://doi.org/10.1007/s10668-023-03798-6>
- Thür, D. (2022, 1 Kasım). *Green taxonomies around the world: Where do we stand?* ECOFACT. <https://www.ecofact.com/blog/green-taxonomies-around-the-world-where-do-we-stand/>
- Ticaret Bakanlığı. (2021). *Yeşil mutabakat eylem planı*. <https://ticaret.gov.tr/data/60f1200013b876eb28421b23/MUTABAKAT%20YESIL.pdf>
- World Bank. (2020). *Developing a national green taxonomy: A World Bank guide*. <http://www.worldbank.org/>
- Xia, X., Gao, S. ve Cheng, H. (2024). What gets measured, gets managed: The role of sustainability assurance in green transformation. *Sustainability*, 16(18), 8163. <https://doi.org/10.3390/su16188163>
- Yücel, R., & Eroğlu, F. (2022). Bibliometric Analysis Of Green Accounting 2001-2021 Period In The Relationship Between Accounting And Sustainability. Presented At The IV. International Scientific Conference Of Economics And Management Researchers, Bakü.